

Trygghet och långsiktighet i praktiken

En guide till pensions- och avkastningsstiftelser

Stiftelser är kraftfulla verktyg för att bevara och använda kapital på ett ansvarsfullt sätt för ett bestämt ändamål under lång tid. Till skillnad från företag och föreningar har en stiftelse inga ägare eller medlemmar, den utgör en självständig förmögenhet som förvaltas för sitt ändamål enligt stiftelsens stadgar. Alla stiftelser i Sverige står under viss tillsyn av Länsstyrelsen för att säkerställa att förmögenheten används enligt ändamålet och att lagar och regler följs.

Denna guide ger en översikt av vad en stiftelse är, med fokus på två vanliga typer: **pensionsstiftelser** och **avkastningsstiftelser**. Vi jämför deras egenskaper, diskuterar konkreta fördelar med respektive typ, och visar hur Meriti Stiftelsetjänst kan bistå vid start, förvaltning och administration. Dessutom presenteras praktiska exempel för varje stiftelsetyp samt förslag på grafik som kan illustrera strukturer och fördelar.

Vad är en stiftelse? – Syfte och struktur

En stiftelse bildas genom att en eller flera stiftare avsätter egendom (t.ex. pengar, aktier eller fastighet) för ett särskilt ändamål, och denna förmögenhet förvaltas varaktigt som en självständig enhet. Stiftelsen styrs av en stiftelseurkund (stadgar) som anger ändamålet, hur avkastningen ska användas och vilka som kan vara mottagare (s.k. destinatärer). Stiftelsen ska ha en styrelse eller förvaltare som säkerställer att kapitalet sköts enligt urkundens regler. Det finns olika slag av stiftelser beroende på hur de uppfyller sitt ändamål:

- **Avkastningsstiftelse:** Uppfyller sitt ändamål genom att dela ut avkastningen på sina tillgångar (t.ex. stipendier eller bidrag) medan grundkapitalet bevaras. Detta är den vanligaste formen av stiftelse i Sverige.
- **Verksamhetsstiftelse:** Driver egen verksamhet för att uppfylla ändamålet (t.ex. driva en skola eller sjukhus).
- **Insamlingsstiftelse:** Bygger upp sin förmögenhet genom insamlingar efter bildandet, för ett bestämt ändamål.
- **Pensions- och personalstiftelse:** Bildas av arbetsgivare för att trygga pensioner eller främja personalens välfärd (mer om detta nedan).

Oavsett typ är stiftelsens syfte att på ett långsiktigt och kontrollerat sätt främja det ändamål som stiftaren bestämt, utan att riskera att kapitalet används för andra syften. Stiftelseformen ger en rättslig struktur där kapitalet är bundet till ändamålet, och tack vare myndighetstillsyn och krav på årsredovisning skapas transparens och trygghet för både givare och mottagare.

Pensionsstiftelse vs. Avkastningsstiftelse – Vad är skillnaden?

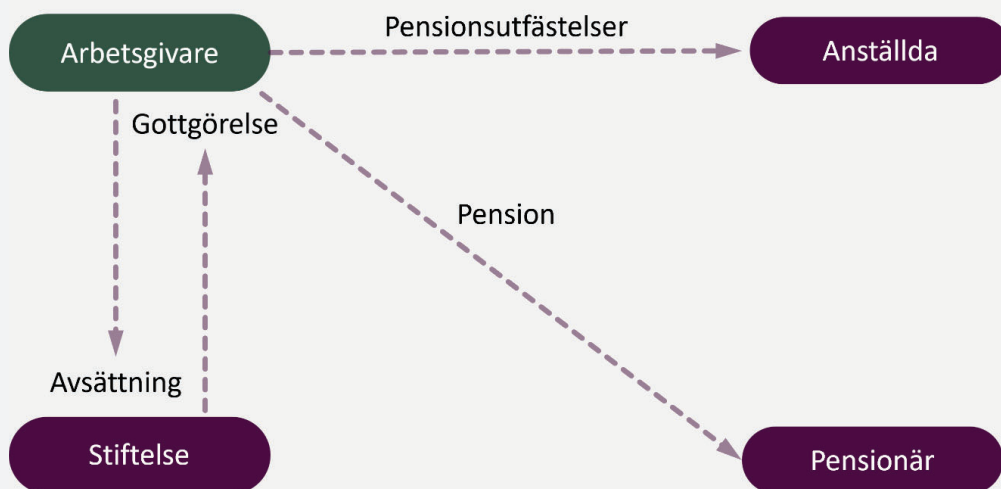
Bland stiftelser spelar **pensionsstiftelser** och **avkastningsstiftelser** en viktig roll, särskilt för företagare och filantroper. Båda typerna förvaltar kapital för ett ändamål, men ändamålen skiljer sig åt: pensionsstiftelsen tryggar pensioner, medan avkastningsstiftelsen stöder andra ändamål genom utdelningar. Tabellen nedan sammanfattar några grundläggande skillnader mellan en pensionsstiftelse och en avkastningsstiftelse:

Pensionsstiftelse	Avkastningsstiftelse
Syfte: Tryggar pensioner för anställda och/eller ägare i ett företag.	Syfte: Delar ut avkastningen till ett specifikt ändamål, t.ex. stipendier, forskning eller välgörenhet.
Stiftare: Bildas av ett företag för att hantera företagets egna pensionsåtaganden.	Stiftare: Bildas av privatpersoner, familjer, företag eller organisationer för att långsiktigt stödja ett syfte de bryr sig om.
Kapitalets användning: Kapitalet fungerar som säkerhet (pant) för framtida pensioner. Om stiftelsens tillgångar överstiger pensionsskulden uppstår ett överskott som arbetsgivaren kan använda till sina pensionskostnader. Vid underskott kan gottgörelse ibland ändå ges, men då enbart från stiftelsens avkastning.	Kapitalets användning: Grundkapitalet bevaras intakt och endast avkastningen delas ut varje år till stiftelsens ändamål. Kapitalet ska ligga kvar långsiktigt för att generera framtida utdelningar.
Skattebehandling: Avsättningar från företaget är normalt avdragsgilla kostnader (inom lagens ramar) för tryggnad av pensioner. Stiftelsen betalar endast avkastningsskatt på sitt kapital.	Skattebehandling: Donationer till en avkastningsstiftelse är oftast gåvor (inte avdragsgilla för givaren). Däremot kan stiftelser med allmännyttigt ändamål få sin avkastning befriad från inkomstskatt, vilket gynnar ändamålet.
Utdelningens form: Utdelning sker i form av utbetalningar till enskilda personer (företagets pensionärer eller ägare, enligt pensionsutfästelserna), åläggs med statlig inkomstskatt.	Utdelningens form: Utdelning sker i form av bidrag, stipendier eller projektanslag till mottagare enligt stiftelsens stadgar (t.ex. studenter, forskare, ideella projekt).
Återlån: Ett återlån innebär att företaget lånar från sin pensionsstiftelse för att täcka likviditetsbehov eller investeringar. Det kräver säkerhet och marknadsmässig ränta, men gör stiftelsen till en möjlig intern finansieringskälla.	Återlån: Inga återlån är tillåtna – kapitalet ska ståna i stiftelsen och växa för att uppfylla det ideella ändamålet över tid.
Passar för: Företag som vill skapa en egen pensionslösning med kontroll över förvaltning och utbetalningar. Särskilt attraktiv för ägarledda bolag, mindre företag eller familjeföretag som har eget kapital och söker flexibla alternativ till pensionsförsäkring.	Passar för: Den som vill göra skillnad över tid med sin donation eller förmögenhet – t.ex. personer/familjer som donerar till forskning, utbildning, kultur, eller företag som vill stötta samhällsinitiativ långsiktigt syfte.

Som tabellen visar är pensionsstiftelsen ett verktyg för företag att själva trygga pensionerna för ägare och anställda, medan avkastningsstiftelsen är ett sätt att stödja olika ändamål genom att dela ut överskottet från en förvaltat kapital. I nästa avsnitt går vi djupare in på varje stiftelsetyp och beskriver deras fördelar och praktiska användning.

Pensionsstiftelsen – företagets egen pensionslösning

En **pensionsstiftelse** är en stiftelse bildad av en arbetsgivare med det uteslutande syftet att trygga företagets utfästelser om pension till de anställda och/eller ägarna. I stället för att betala premier till ett försäkringsbolag kan företaget behålla kapitalet i en egen stiftelse och själv kontrollera hur det placeras och används för pensioner. Stiftelsen äger och förvaltar kapitalet som avsatts, men det är arbetsgivaren som senare betalar ut pensionerna till de anställda. Stiftelsens roll är att fungera som trygghande – den utgör en pant/säkerhet för de pensionslöften företaget gjort. Om företagets pensionskostnader ökar eller om man vill omfördela pensionsmedel mellan olika personer kan stiftelsen täcka detta, förutsatt att avkastningen eller överskotten tillåter det. Formellt sett regleras pensionsstiftelser i tryggandelagen och stiftelselagen, vilket bl.a. innebär att företaget får viss skattemässig fördel (avsättningarna är oftast avdragsgilla inom lagstadgade ramar) och att stiftelsen endast betalar en låg avkastningsskatt på kapitalet.

En pensionsstiftelse låter företag bygga upp och förvalta pensionskapital i egen regi.

Fördelar med en pensionsstiftelse:

Att driva en pensionsstiftelse kan ge företaget flera konkreta fördelar jämfört med traditionella pensionslösningar:

- **Flexibelt sparande:** Företaget får frihet att välja i vilken takt pengar ska avsättas till pension. Till skillnad från försäkringspremier, som ofta är fasta, kan pensionsavsättningarna anpassas efter företagets ekonomiska resultat år från år. Goda år kan ni sätta av mer, och svagare år mindre, utan att äventyra pensionstryggheten. Detta ger en värdefull buffert och balans över konjunkturcykler.
- **Kontroll över kapitalförvaltningen:** Ni behåller kontrollen över hur pensionskapitalet investeras. Som grundare och oftast företrädare i stiftelsens

styrelse kan företagaren själv – med eller utan professionell hjälp – bestämma placeringsstrategin för stiftelsens tillgångar. Det innebär att ni kan skräddarsy förvaltningen utifrån önskad risknivå och avkastningsmål. Till exempel kan kapitalet placeras i en mix av aktier, fonder och räntebärande instrument som passar just ert pensionsåtagande. Denna valfrihet kan både öka avkastningsmöjligheterna och sänka kostnader.

- **Möjlighet till återlån:** En unik fördel är möjligheten för företaget att särskilda villkor låna tillbaka pengar ur pensionsstiftelsen. På vissa villkor kan företaget återlåna medel ur stiftelsen, vilket gör pensionsstiftelsen till en potentiell intern finansieringskälla.
- **Anpassningsbara utbetalningar:** Pensionsstiftelsen möjliggör en flexibel utbetalning av pensioner. Ni kan själva bestämma när och hur pensionerna ska tas ut till destinatärerna (ofta ägarfamiljen eller personalen). Till exempel kan pensionen för ägare skjutas upp eller fasas ut under flera år för skatteplanering, eller anpassas för olika individers behov. Förmågan att omfördela pensionskapitalet mellan olika anställda inom den avsedda gruppen ger också extra flexibilitet – om en anställd slutar eller avlider, kan medlen omfördelas till övriga inom stiftelsens ändamålskrets. Samtidigt finns stadgar och lagkrav som ramar in processen, så att allt sker korrekt.
- **Skattefördelar:** Avsättningar till pensionsstiftelsen är avdragsgilla utgifter för bolaget (inom de ramar som tryggandelagen anger), vilket minskar företagets vinst och därmed bolagsskatten. Stiftelsen i sig beskattas inte som ett vanligt bolag; den betalar endast en årlig avkastningsskatt på kapitalet (15% på schablonintäkten). Överskottsmedel som eventuellt tas ut av företaget beskattas som inkomst vid uttag, men under tiden kan kapitalet växa i en skattemässigt förmånligare miljö. Sammantaget kan en pensionsstiftelse därför vara mer kostnadseffektiv än att köpa pensionsförsäkringar, särskilt vid större pensionskapital.
- **Generationsskifte och långsiktig kontroll:** För ägarledda företag kan en pensionsstiftelse underlätta generationsskiften. Den fungerar som en struktur för att överföra pensionskapital till nästa generation på ett ordnat sätt. Till exempel kan den äldre ägaren låta sitt pensionskapital ligga kvar i stiftelsen och successivt betalas ut som pension, istället för att en stor summa tas ut vid försäljning av bolaget. På så vis behåller kapitalet sin koppling till företaget och familjen under lång tid. Dessutom ger stiftelsen familjen fortsatt inflytande över kapitalförvaltningen (genom styrelseposter), vilket kan skapa kontinuitet och trygghet i övergången mellan generationer.

Avkastningsstiftelsen – långsiktigt stöd åt ideella ändamål

En **avkastningsstiftelse** är en stiftelse som uppfyller sitt ändamål genom att dela ut den löpande avkastningen på sitt kapital. Till skillnad från pensionsstiftelsen, där ändamålet är internt (pensioner åt viss personkrets), har avkastningsstiftelsen oftast ett allmännyttigt eller familjeförankrat ändamål. Det kan handla om att stötta utbildning, forskning, kultur, välgörenhet eller familjemedlemmars välfärd över generationer. Grundkapitalet, alltså den ursprungliga donationen eller avsättningen, rör man normalt inte. Det placeras och bevaras intakt för framtiden. Istället är det räntor, utdelningar och andra avkastningar från förvaltningen som varje år delas ut till förmån för stiftelsens syfte. På så sätt kan stiftelsen skapa ett evigt eller mycket långsiktigt stöd.

Fördelar med en avkastningsstiftelse:

Att placera pengar i en avkastningsstiftelse – t.ex. från en donation eller överskott – ger flera fördelar när man vill stötta ett ändamål på lång sikt:

- **Långsiktighet och kapitalbevarande:** Stiftelsen är designad för att bestå under lång tid. Genom att inte röra grundkapitalet säkerställs att ändamålet kan få stöd år efter år, generation efter generation. Kapitalet bevaras och kan till och med växa över tid vid god förvaltning. Detta ökar stiftelsens framtida utdelningsförmåga. För exempelvis en familj eller donator innebär det att man skapar ett bestående arv: pengarna tar inte slut efter en engångsdonation, utan fortsätter göra nytta kontinuerligt.
- **Kontinuerlig finansiering utan urholkning:** Genom att bara dela ut avkastningen blir stöd till ändamålet mer förutsägbart och uthålligt. Istället för ett stort belopp som kan ta slut på några år, ger stiftelsen årliga utdelningar. Det skapar kontinuitet för mottagarna, till exempel kan stipendiater lita på återkommande stipendier varje år, eller en välgörenhetsorganisation får regelbundet bidrag. Samhället eller familjen som drar nytta av stiftelsen vet att kapitalet är tryggt och inte riskerar att försvinna vid en engångssatsning.

- **Professionell förvaltning:** I och med att kapitalet ska räcka för lång tid läggs stor vikt vid strategisk kapitalförvaltning. Stiftelsens styrelse (eller anlitate förvaltare) ansvarar för att investera tillgångarna klokt enligt en placeringspolicy. Ofta anlitas professionella kapitalförvaltare som kan balansera målet att generera avkastning mot behovet att skydda kapitalet. En skräddarsydd strategi kan tas fram för att passa stiftelsens ändamål och tidshorisont.
- **Tydlig styrning och tillsyn:** Avkastningsstiftelser verkar under stiftelselagens ramar och oftast under Länsstyrelsens tillsyn. Stiftelsens stadgar anger exakt hur medlen får användas och vem som kan få utdelningar. Styrelsen är juridiskt bunden att följa dessa regler och stiftarens intentioner. Dessutom utövar tillsynsmyndigheten kontroll för att förhindra missbruk och se till att utdelningarna går till rätt ändamål. Denna formella styrning skapar trygghet och transparens – både för den som donerat pengarna och för allmänheten/mottagarna som ser att allt sköts korrekt. En stiftelse har också krav på årsredovisning och revisor, vilket ger ytterligare kontrollpunkter.
- **Flexibilitet i utdelningar:** Även om kapitalet är låst till ändamålet, kan förvaltningen av årlig avkastning anpassas. Stiftelsens styrelse beslutar inför varje år hur mycket som ska delas ut baserat på förra årets resultat, aktuella behov och konjunkturläget.
Om marknaden ett år går sämre kan stiftelsen välja att dela ut lite mindre eller använda tidigare års överskott för att jämna ut nivån. Om avkastningen är god kan man överväga att dela ut mer eller återinvestera överskottet för att öka kapitalet.
Denna flexibilitet gör att stiftelsen kan hantera ekonomiska svängningar och mottagarnas skiftande behov över tid.
- **Skatteeffektiv struktur:** Många avkastningsstiftelser som verkar för allmännyttiga ändamål (t.ex. utbildning, forskning, välgörenhet) är befriade från inkomstskatt på sin avkastning, under förutsättning att de använder minst ~80% av avkastningen till ändamålet (det s.k. fullföljdskravet). Detta innebär att mer av pengarna kommer ändamålet till del, jämfört med om man förvaltat medlen privat i en skattepliktig miljö. För givaren kan det också finnas incitament: även om donationen i sig oftast inte ger skattereduktion, så vet man att pengarna förvaltas på ett skatteeffektivt sätt inom stiftelsen.

Meriti Stiftelsetjänst - Starta, vårda och förvalta

Att starta och driva en stiftelse är ett fantastiskt sätt att göra skillnad över lång tid, men det medför också ansvar för juridik, ekonomi och administration. **Meriti Stiftelsetjänst** har i över 50 år varit specialiserade på att hjälpa företag, privatpersoner och organisationer med just detta. Vi erbjuder **helhetslösningar** för alla typer av stiftelser – från initial rådgivning och bildande, till löpande förvaltning, bokföring och myndighetsrapportering.

Starta

Vårda

Förvalta

- **Upstart av stiftelsen:** Meriti guidar er genom hela processen att bilda en stiftelse. Vi hjälper till med utredning av vilket upplägg som passar bäst, upprättar stiftelseurkund och stadgar skräddarsydda efter era önskemål, samt sköter kontakter med Länsstyrelsen och Skatteverket för registrering. Målet är att allt blir rätt från början, juridiskt korrekt och hållbart över tid. Ni får stöd i att tolka lagkrav (t.ex. tryggandelagen för pensionsstiftelser) och vi säkerställer att stiftelsens ändamål formuleras tydligt i stadgarna.
- **Administration och tillsyn:** När stiftelsen väl är igång tar Meriti hand om den löpande administrationen. Vi sköter stiftelsens bokföring, redovisning och årsredovisningar i enlighet med lagens krav. Våra experter på stiftelseredovisning ser till att alla transaktioner bokförs rätt och deklarationer lämnas in. För pensionsstiftelser erbjuder vi också effektiv pensionsadministration – det vill säga hantering av pensionsutfästelser, utskick av värdebesked m.m. Vi är även behjälpliga med myndighetskontakter under stiftelsens livstid, t.ex. svar till Länsstyrelsen vid frågor. Genom att Meriti sköter dessa uppgifter kan styrelsen känna sig trygg med att stiftelsen följer alla regler och deadlines, och ni kan fokusera på strategiska beslut istället för pappersarbete.
- **Kapitalförvaltning:** I samarbete med vårt systerbolag **Meriti Capital** erbjuder vi professionell förvaltning av stiftelsers kapital. Våra portföljförvaltare utformar en investeringsstrategi utifrån stiftelsens mål och placeringspolicy, oavsett om det är att trygga pensioner med låg risk eller maximera avkastning för ett ideellt ändamål. Som registrerat värdepappersbolag står Meriti Capital och Stiftelsetjänst under

Finansinspektionens tillsyn, vilket innebär att vi följer strikta regelverk och hanterar kundmedel med högsta säkerhet och transparens. Ni får regelbundna rapporter om portföljens utveckling och vi anpassar vid behov strategin efter ekonomiska förändringar eller nya önskemål.

- **Rådgivning och support:** Varje stiftelsekund får en kontaktperson och ett team som ansvarar för den löpande hanteringen. Vi agerar bollplank för styrelsen i alla tänkbara frågor, från tolkning av stadgar och juridiska frågor, till strategier för stipendieutdelning eller pensionspolicy. Om ni funderar på att ändra stadgar, slå samman stiftelser, eller kanske avveckla en stiftelse, så finns vår expertis till hands för att hitta bästa lösningen. Dessutom erbjuder vi moderna digitala verktyg för rapportering och dokumenthantering, så att ni enkelt kan följa stiftelsens ställning online.

Meriti har idag förtroendet att förvalta och administrera omkring 500 pensionsstiftelser över hela landet. Vi förstår hur viktigt förtroende är i stiftelsesammanhang, därför prioriterar vi säkerhet, regelefterlevnad och öppen kommunikation i allt vi gör. Med Meriti som partner kan ni känna er trygga med att stiftelsen sköts professionellt och enligt gällande lagar, samtidigt som ni får behålla den personliga kontakten med oss.

Att använda stiftelser som verktyg, vare sig det gäller att trygga pensioner inom företaget eller att stötta ett ideellt ändamål kan ge unika möjligheter och fördelar. En pensionsstiftelse ger företagaren **kontroll, flexibilitet och en trygg famn** för pensionskapitalet, medan en avkastningsstiftelse kan förvandla en donation till **ett långvarigt avtryck** som ger tillbaka till samhället år efter år. Samtidigt kräver stiftelseformen långsiktigt ansvarstagande och kunskap om regler och förvaltning.

För den som vill ta steget vidare finns Meriti Stiftelsetjänst redo att hjälpa till, från första idé till en stiftelse som växer och gör skillnad.

Läs mer och kontakta oss på:

[MERITI.SE/STIFTELSE](https://meriti.se/stiftelser)
